

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr. v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 1. malega serpana 1867.

List 19.

Jezuiti.

Majhna je čebela med letečimi živalmi, pa njen sad ima prednost med sladčicami. Sir. 11, 3.

III.

Ignaci vtemeli jezuitovski red.

Kakor pa si sveti Ignaci sam po svoji moči prizadeva, obilno duš za zveličanje pridobiti, tako po Božjem navdanju tudi sklene še drugih tovaršev si pridružiti, da bi mu bili v pomoč pri tem svetem namenu. Devet mladenčev posebne pobožnosti in učenosti si ubere sperega, in se ž njimi ravno na praznik velikega Šmarna 1. 1534 podá v cerkev Matere Božje, kjer s terdno obljubo sklenejo, da hočejo vse zapustiti in če bo mogoče, preden let in dan mine, v Jeruzalem iti, nevernike spreobračat, ali se pa svetemu Očetu papežu izročiti, naj jih po volji kamorkoli po svetu pošlje, neverne in grešnike spreobračat in povsod po vsi moči ljudi v zveličanje napeljevat. In ker zastran vojske ni bilo mogoče v Jeruzalem priti, se torej s tovarši v Rim podá in papežu svoje želje in prošnje razodene. Papež mu vse rad dovoli, in tako prične sveti Ignaci nov red, ki se mu reče jezuitovski red ali tovaršija Jezusova, ktereга udje se razun navadnih obljub ubožnosti, čistosti in pokoršine še posebno zavežejo mladost učiti, in po volji rimskega papeža kamor koli po svetu v misijone se podajati. Tovarši so si izvolili svetega Ignacija svojega predstojnika; svetnik se pa na vso moč brani te visoke dostojnosti, pa udje ne odjenjajo in vse njegove prošnje so zastonj. Podá se torej k svojemu spovedniku se ž njim o tem posvetvat, in ta mu na ravnost pové, da je to Božja volja, kateri se ustavljati ne smé; in po tem še le privoli, da hoče predstojništvo prevzeti. Papež Pavel III poterdí ta red leta 1540.

Sveti Ignaci na to v Rimu svoje duhovne sine na vse kraje sveta razpošlje, ter jim priporoča: Vse k večí časti Božji in dušam v zveličanje ravnati. Uči jih dalje, kako naj skerbijo za snažnost in olepšanje cerkev; kako naj krivoverce in nevernike k pravi veri napeljujejo; katoličane k keršanskemu življenju vodijo; nevedne, posebno mladost v potrebnih resnicah svete vere uče; kako naj pogosto prejemo svetih zakramentov priporočajo; češenje Device Marije povsod vstanovijo in vse, kar je mogoče, delajo goreče k časti Božji in v zveličanje bližnjega. Zvesti sinovi ga pa tudi tako radi ubogajo, da se v kratkem vse in povsod vidi, koliko zveličanskega prida rodi njih sveto prizadevanje.

V Rimu sveti Ignaci skerbno in veselo uči otroke keršanskega nauka, odrašeno šolsko mladost napeljuje pridno k potrebnim vednostim in pobožnim čednostim;

ljudi vsakega stanú z duhovnimi pogovori, pridigami in vajami v pravi veri poterjuje in k pobožnemu življenju vodi. Za uboge sirote, katerim so starši odmerli, v Rimu dve hiši vtemeli, v katerih so se oskerbovali s potrebnim živežem in naukom, dokler si sami ne morejo vsakdanjega kruha služiti. Za dekleta, ki so bile zavoljo ubožstva v veliki nevarnosti zapeljevanja, oskerbi pribežališe svete Katarine, v katerem so našle pomoč, dokler se niso poročile, ali pa v kaki samostan stopile. Drugo hišo pripravi za ženske prej razujzdane, da so se pokorile. Res je, da se kaka nesramnica zopet v poprejšnjo grešno navado poverne in da svetnik mnogokrat čuje: „kaj se neki tako trudi, ker naposlednje vse nič ne pomaga,“ on pa odgovor dá: „Meni se zdi, da moj trud in delo ni zastonj, če ravno se dosti takih v poprejšnje življenje poverne. Moje delo se dobro splača, če le toliko opravim, da se Bog le eno samo noč ne razžali.“ Za zveličanje bližnjega mu ni nobeno delo pretežko, torej je rekel neki dan: „Ko bi mogel, rad bi tavžentkrat na dan umerl, da bi le eno samo dušo rešil.“ Večkrat pa beseduje: „Če bi mi Bog rekel: Kaj hočeš, vale v nebesa iti, ali na zemlji ostati? bi odgovoril: Rajši na zemlji ostanem, če zamorem bližnjemu v nebesa pomagati.“ Tako vnet je bil za zveličanje bližnjega.

Prav tako serčno se pa tudi za čast Božjo poteguje, in poskuša s tačasnimi krivoverci, z Lutrom in njegovimi tovarši zastran svete vere z gorečo besedo in visoko učenostjo sam in po svojih tovarših nevtrudljivo, da naj hujski krivoverci sami spoznajo in rečejo, da je njih novi veri jezuitovski red naj močnejši protivnik.

Ker se pa od vsih plati sveta sliši, v koliki prid je njegova sveta tovaršija Jezusovi cerkvi, koliko nevernikov in krivovercev je po nji spreobrnjenih in koliko pravovernih poterjenih, to svetega moža z neizrekljivim veseljem napolni, sej tako nič družega bolj ne želi, kakor to, da bi Bog povsod spoznan in češen bil, zato je pa pogosto rekel: „O, da bi tebe, moj Bog! vsi ljudje spoznali in častili.“ Pri vsem tem pa vender serčnih želj gori, Boga od obličja do obličja gledati. Vedno veselo na svojo zadnjo uro misli, ker se zravno tega nebeškega veselja spominja. V tem pobožnem premisljevanju se naj raji v nebesa ozira in pravi: „O kako se meni do zemlje merzi, kader v nebesa pogledam!“ Zato tudi iz serca vedno zdihuje, naj bi ga Bog že skorej k sebi vzel. Bog njegove želje spolni. Merzlica, ki ga napade in se zdravnikom celo nevarna zdi, mu da občutiti, da se njegova poslednja ura bliža; torej ves pobožen svete zakramente brez odloga prejme, si od svetega Očeta papeža blagoslov in popolnoma odpustek sprosi, vso noč ves zamaknjen v nebo gleda, ni kmali po solnčnem izhodu dne 31. malega serpana leta 1556 v 65. letu svoje starosti sveto življenje mirno sklene

med vednim klicanjem sladkih imen Jezusa in Marije. Pa tudi celo mesto za njim žaluje, rekoč: „Svet mož je umerl.“ Bog ga je po smerti na zemlji še z nešteto čudeži poveljal; sveti oče papež Gregor XV pa so ga leta 1622 za svetnika oklicali. (Dalje nasl.)

Misijon v Konjicah.

(Konec.)

V nedeljo popoldan ob treh (12. majnika) so v. č. g. nadžupnik J. R. lep in krasno ovenčan misijonski križ blagoslovili, ktere ga so mladenči v obilnem sprevodu nesli med s. petjem od duhovske hiše okoli cerkve in ga potem pri vzhodnostranskih vratih na steno cerkve vzdignili, da naj od tam to kraljevo znamenje s. Križa še mlajšim oznanuje milosti Božje, ktere so njih očete razveseljevale o s. misijonu. Tej slovesnosti je sledil sklepni govor zunaj cerkve, ker v cerkvi se je bilo zaljeto toliko ljudi, berž ko ne, okoli 15.000 oseb, neseče bati. Ginljivo so govornik k stanovitnosti opominjali, zadovoljnost razodeli, priserčno od nas slovó jemali, nas Jezusu izročevali in nam s svetimi odpustki blagoslovljeni misijonski Križ v ljubezni hvalni spomin zapustili. Kadar smo še v cerkvi zahvalno pesem zapeli, je bil s. misijon končan. In kadar so zjutraj drugega dneva (13. majnika) še mertvašnice opravili za vse rajne konjiške farmane, da bi se tudi ti milosti in dobrot s. misijona vdeležili, so blagomili, ljubljani in za Božjo čast vsi goreči č. oo. misijonarji zapustili krasni, v Jezusovi sv. Rešnji Kervi oprani vert konjiške nadfare, kjer so sejali v serca tukajšnjih ljudi v potu svojega obraza toliko lepih, z nešteto solzami pokropljenih rožic svetih nauk, ljubezni Božje, dušne tolažbe in nebeškega veselja za nestrohljivi venec s. raja. O da bi Bog hotel! naj bi se te misijonske cvetlice nikoli ne posušile, temveč vedno lepše in lepše cvetle v zveličanje naše. Vv. č. misijonskim očetom in preljubljenemu v. č. g. nadžupniku, ki so nam misijon oskerbeli, pa rečemo globoko iz serca: „Bog Vam plačaj tisučkrat!“ J. V.

Za slovo,

poklon ljubezni častitim očetom misijonarjem.

Vse veselje razodeva,
Kadar klije rožni cvet,
Slavček Božjo čast prepeva,
Venčan raj je celi sveti;
Serce naše pa žaluje,
V solzah se topi oko,
Mili jok nam oznanuje
Silno žalostno slovó.

Oh, le jokaj starček sivi.
Mati, hči in sin na glas!
Glej, očetje ljubeznjivi
Se podajajo od nas,
Ki so tu z ljubezni vroče
Svet mis'jon obhajali,
Da bi duše neumerjoče
Zopet z Bogom spravili.

Res, do serca čudovite,
Svet mis'jon! imaš moči:
Zdaj, ko strele ognjevite,
Strašni grom resnice doni,
Da se trese grešnik revni,
Vse kosti odrevené;
Zdaj pa glas, ko dež pohlevni,
Lije v ginjeno serce.

Ali hoče ali noče,
Vdati mora grešnik se,
Da pretaka solze vroče
Tudi skalnato serce;
Glej, sovražnik že odpuša,
In nečiste zdrami zvon,
Mir nebeški, srečna duša!
Ti daruje svet mis'jon.

Hvala vam, očetje blagi,
Za vse trude in skerbi,
Vi ste našim srcem dragi,
Dokler gibljejo oči;
Kadar bomo se solzili
Pri mis'jonskem Križu tam,
Bomo tud za vas molili,
Dragi, verjemite nam!

Kaj vam hočemo podati
Na ljubezni svet altar?
„Tisučkrat vam Jezus plati!“
Bodi serc hvaležni dar.
Oh, da bi se té solzice
V vaši kroni vtrinjale,
Vam Konjiške vse dušice
V raju čast prepevale!

Zdaj pa z Bogom, ljubeznjivi,
Angel varh vas vodi naj,
Venec večno nevenljivi
Jezus našim dušam daj!

J. V.

Nektere čertice iz življenja ranjcega vojaškega duh. g. Tomaža Čibaškega,

ki je umerl 13. majnika 1867 v Strasu pri Gradcu.

(Konec.)

Naslednji dan pride k meni hišni gospodar in me pregovarja, da naj stanovanje zapustim in se kam drugam preselim, ker noben trenutek mi ne more za življenje porok biti, zakaj uni nečloveki, ki so moje reči pograbili, so le to glasno milovali, da tudi mene niso domá našli in bodo torej še prišli nemškega psa pobit. Tako tedaj od vsih zapušen, ko nisem imel družega kakor obleko na životu in 5 dvajsetic v žepu, sem pač sam previdil, da v dosedanem stanovanji mi ni več ostati. V zaupanji na previdnost Božjo grem tedaj iz hiše doli po bližnjih ulicah, kjer ugledam cerkev. Stopivši vanjo, zagledam v nji frančiškanskega mniha in ga prašam po predstojniku samostanskem. Pripeljan k o. provincijalu mu ob kratkem razložim, pri čem da sem, kako žalostno se z menoj godi, ter ga prosim, naj me za zdaj blagovoljno v samostan sprejme. Ta časti vredni mož vzame mojo zavarvanico in gre z njo k mestni gosposki ter dobi ondi pisano privoljenje, da me sme v stanovanji imeti in živež dajati, in tukaj sem tudi potem brez zadržka ostal do konca svoje strašne sužnosti. Ravno ta vredni pater mi je čez nekaj tednov tudi nekoliko svojih poropanih reči nazaj dobil z 252 dvajseticami mojega denara vred, s čimur sem si napravil par čevljev in se oskerbel za sedanje popotvanje. Kako zaverženo so z nami delali celi čas štirimesečne sužnosti, nam odrekli ven hoditi in vsako branje, tudi vsako pismo naznanilo naj oistrejši prepovedali, ako ni šlo skoz roke malovrednega vojnega odbora in ako ni bilo polno hvale v prid časne vlade, tedaj polno neresnice in laži; vse to se ne dá dopovedati, še manj popisati, ampak le čutiti. — Poslednjič z družimi jetniki vred, katic 275 — večidel žene in otroci, vradniki in posli — dobim privoljenje v avstrijsanske deržave poverniti se. Vsi tedaj v raznih oddelkih, pod stražo, po odkazani poti skoz Švicarsko odhod nastopimo.

Dalje popisuje g. Čibašek mnogotero terpljenje po poti in pravi k sklepu: „Na blagi zemlji svobodne Švice sem dobrotlivega Boga zahvalil za njegovo očitno varstvo o mojem 4mesečnem jetništvu, in samega veselja se nisem mogel solz zderžati. Od tod grem dan na dan dalje skoz Švico po Lichtenšteinskem in Vorarlberškem do Inomesta (Insbruka), kjer sedaj bivam. Tukaj mislim še nektre dni ostati, da bode naročena obleka dedelana, potem pojdem z Božjo pomočjo čez Bocen in Trient zopet na Laško, da najdem svoj dragi polk, ako bo moč, ali pa mi bode morebiti odkazano v kako poljsko bolnišnico; le samo tega se moram varovati, da zopet ne pridem v sužnost teh maševanja željnih rogoviležev...“

Iz tega pisma ne vidimo le samo, kako se je našemu čislaneu rojaku godilo, ampak tudi to, kako strašna reč je rovarstvo, kako ljudstvo zdijá, da pozabi vse ljubezni do bližnjega in vse človečnosti. Bog nas vari punta!

L. 1852 je bil ranjki Čibašek prišel v višji vojaško rejšnico pri Mariboru za učenika veroznanstva, zgodovine in zemljopisja; l. 1854 je bil ta vstav prestavljen v Stras pri Gradcu. Tukaj je ostal do konca svojih dni

na zemlji, namreč do 13. majnika, in ta dan zjutraj, po keršansko previden, je svoje življenje sklenil. Pokopan je bil z velikimi vojaškimi slovesnostmi v št. Vidu ob Vogavu. Kako je bil od vojaštva ljubljén, se je vidilo tudi ob njegovi smerti in pri pokopu. Čversti vojaki, visoki častniki niso mogli solz zatreti pri mertvaškem odru ljubljénega in spoštovanega vojaškega duhovna, dobrotnika, prijatla in tovarša.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Praznovanje v Alojzijevišči. Kakor vsako leto, so tudi letos praznovali slovesno sv. Alojzija v Alojzijevišči. Opravilo so imeli, kot 21. junija za zunanje gimnazijalce pri nunah, tudi tukaj v nedeljo 23. m. milostni dekan J. Z. dr. Pogačar. Pridigar, ki jim je dana neka posebna moč do serc mladeniških, nanašaje se na svoje življenje v večnem mestu, so govorili o veličastvu groba sv. Alojzija, ki je v Ignacijevi cerkvi, in o kapelici, narejeni iz sobe, kjer je kdaj bival, molil, učil se, in kjer je tudi umrl sv. Alojzij. Pripovedovali so čudeže, ki se je godil v Rimu na priprošnjo sv. Alojzija ravno tisto leto, ko so bivali tam. Še le na grobu sv. Alojzija sem popolnoma spoznal veliko srečo vašo, ki imate sv. Alojzija za varha, rekli so mladenčém. Vnemali so jih, posvetiti vse svoje dušne in telesne moči v čast Božjo po izgledu tega svetnika. Če bi, kar vas je tukaj, združili vse svoje moči pod varstvom sv. Alojzija v Božjo čast, kako zdaten bi bil ta dar, so rekli. — Pri sv. maši sta stregla gosp. dekanu domača gospoda in gosp. bogoslovec, kdaj Alojzijanec. Orgljal je in prepevali so domači učenci, na violino pa med drugimi godla zunanja gimnazijalca, brata. Tako so ta dan Alojzijanci spodobno častili velicega svetnika. Cenijo naj le vsi srečo, da so tukaj lepo preskerbljeni s potrebnim, odločeni od sveta, da imajo posebnega hišnega varha čistosti in izgled svetega Alojzija.

Omeni naj se, da osmošolcev Alojzijancev je letos 6, ki bodo konec šolskega leta prosili sprejema v veliko semenišče ljubljansko.

— **Očitna zahvala.** Prečastnemu gospodu Francetu Hrovat-u, bivšemu fajmoštru šent-jakopskemu, zahvaluje se lepo za več fotografičnih slik „krajev spodnje-egipčanskih,“ ki so jih po gosp. vredniku „Daničinem“ izročili Alojzijevišču. —

Alojzijevišča predstojništvo.

— V dan sv. Rešnjega Telesa in naslednjo nedeljo je bilo kaj vgodno vreme; vse procesije so se obhajale brez zadržka in pomote.

— Pretekli petek se je v prelepi gospejski uršulin-ski cerkvi pričela osmina k presvetemu Jezusovemu Sercu. Zjutraj ob šestih je sv. maša z blagoslovoma, in zvečer ob šestih litanije. Pač želeli je, da bi mogli po Jezusovem najsvetejšem Sercu sprositi odvernjenje gnjusob in oskrunovanj, ki se po družih krajih slišijo.

— Milostljivi škof bodo mesca mal. serpana po teh-le krajih na Gorenskem delili zakrament s birme: 8. mal. serp. dopoldne v Ljubnem, popoldne v Mošnjah, 9. dop. v Radolici, popold. v Begnjah; 10. dopold. ob sedmih v Kamni gorici, ob desetih v Kropi, popold. v Ovsišu; 11. dop. v Gradu, popold. v Gorjah; 12. dop. v Bistrici, popold. v Srednji vasi; 13. dopoldne v Zaspem; 14. dop. na Jesenicah, popold. na Dolgem; 15. dopold. v Kranjski gori, popold. v Ratečah.

— Kakor druge leta — so obhajali v petek 21. u. m. v nunski cerkvi gimnazijski učenci sprelepo slovesnost v god svojega šolskega zavetnika sv. Alojzija. Imeli so sv. mašo prečastiti stolni dekan g. dr. J. Po-

gačar; poprej s prižnice duhoven govor, v katerem so živo razlagali, kako naj si učenci prizadevajo po zgledu svojega sv. priprošnjika biti tempelj Božji, in kako naj nasledvajo sv. Alojzija v nedolžnosti, ali vsaj v spokornosti; spred altarja pa poseben ogovor do tistih, ki so pervikrat pristopili k sv. obhajilu, kako naj bodo vprihodnje žive mladike v Jezusu, svoji nebeški terti. Peli so pri sv. maši učenci pod vodstvom g. Nedveda dobro.

— Ker se sem ter tje poprašuje po slovenskih „Zgodbah sv. pisma,“ naj povémo, da je tako knjigo za srednje šole v delo prevzel katehet nižje gimn. g. J. M., in upamo, da jo v družbi z nekaterimi podporniki v kratkem doveršil bode. Koristiti utegne taka nekoliko obširniša povestnica iz sv. pisma st. in n. zakona marsikterim duhovskim učiteljem tudi po deželi.

— Veseli smo brali, da g. prof. J. Šolar pride na ljubljansko gimnazijo, in želimo, da bi nasledvali mu drugi verli rojaki, kakoršnih služi še mnogo po vnanjih učiliščih.

— Za sv. Očeta. Te dni so premilostni knez in škof visokočastitljivi gospod Jernej Vidmar blagovolili prevzeti nabirke Zgodnje Danice za sv. Očeta, ki jih bodo s Svojim lastnim in še z drugimi darovi vred izročili apostolskemu poslancu na Dunaju. Kaj lepo vezilo za osemnajststoletnico so v tem letu zložili preblagi bravci našega cerkvenega lista v zlatu, srebru, kupru, papirju, kuponih, spominskih denarjih in 1 zlategem perstanu, kar bode skupaj z nadavkom vred zneslo čez 1300 gld., kakor upamo.

Iz Maribora. Δ (Podelitev reda v resnici zasluženega. — Pastirske vprašanja „Danici“ dane. — Samoumor.) Odkar je Šmarnc konec, je nastopil pri nas v cerkvenem življenju zopet navadni red. — Poročila vredno je le to, da je gospá Šmidererova, nekaj let že vse časti vredna vdova, počastena z zlatim častnim križem s krono za svoje dobre dela, zlasti ker je lani tako radodarno podpirala ranjene in tudi v boj gredoče vojake. — Marsikdo dobi častni križec za vedenje, ki je manjši in manj gotove vrednosti. Svet pač gleda skoz očala, ki se pa preminjajo po političkem petelinu, in toraj isto vedenje v raznih časih jako različno presoja in obdaruje. Danes je Košut v černih bukvah, jutri se v ogerskem zboru očitno slavi; danes slovi Slomšek kot pisatelj in sostavljavec slovenskih šolskih knjig, jutri se ta šolska sestava pod klop verže, češ, da bi pač škoda bilo, ko bi slovenska mladost z učenjem maternega jezika zlati čas v šolah tratila. — Je že taka na tem svetu, sreča je opotočna, slava nestanovitna. — Le ena stvar je, ki ima sama v sebi vrednost; ktere svet, naj si je ravno spačen in nestanoviten, v zlo obrniti ne more, in to je — prava kristijanska krepost. In ta je v resnici kinč one počastene gospé, ktera pri vsih svojih neštevilnih dobrih delih nikoli ni iskala hvale pri ljudéh, ktere tudi zdaj podeljena čast nikakor omotila ne bo. Kar je pa posebno hvale vredno in izgledno, je to, da njene dobre dela prihajajo iz korenine žive katoliške vere in serčnega kat. duhá, in ne iz puhle vljudnosti (humanitet), ktera je mnogim olkancem današnjega veka edini katekizem, po katerem se vedejo. —

Omené vljudnost stavljam „Danici“ slednjič vprašanje: Ali je tudi to vljudnost, ako neka gospóda med procesijo na Božjega Telesa dan blizo presvetege zakramenta se v enomer pogovarja, kakor se je to letos in tudi poprej pri nas zapazilo? *) — Bral

*) Lani sv. R. Telesa dan sem vidil procesijo v Smirni, kjer so gotovo zmesli vsih verstev skupaj, — v osmini pa sem bil pri ravno takem obhodu v Carigradu. V obéh krajih so bile ulice in cerkve častitljivše ozališane, kakor po naših krajih, in v Smirni so visoko iz hiš sipali cvetlice na sv. R. T. in procesije.

sem v neki knjigi, da na Nemškem, kakor to kaže „cerkveni poštrev“ dotične duhovnije, je bila posebna cerkvena služba, zaspance v cerkvi dregati. Tako-le poroča cerkveni poštrev od leta 1825: „Petnajst grošev letne plače za Hanzelna Gärten-a, ki je zaspance po cerkvi budil.“ — Kaj mislite, ali ne bi dobro bilo, ko bi se po mestih enaka cerkvena služba ustanovila, *) da bi človek takim ljudem, ki imajo ravno med sveto mašo ali pri procesijah naj več krenljati, na ušesa povedat hodil, da so zdaj v cerkvi, ki je Božja hiša, ali pa v procesii, ki ima Bogu v čast, ne pa v razžaljenje biti? — Da se Bogu usmili to olikano katoličanstvo!

Ravno ko to pišem, se raznaša glas, da se je roko-delec W. ustrelil in sicer na pokopališču. Kakov da je izredni vzrok grozovitega čina, ni znano še; gotovo pa je, da nesrečnej ni bil pri zadnji velikonočni spovedi, kakor je sploh cerkve skerbno se ogibal, in bil je sploh znan hudournik, ki se sliši še celó glas zadovoljstva, da je s pota. — Oh, da bi se pač ljudje prepričali, da ga ni večega trinoga na svetu, kot lastna hudobna vest; da pa tudi zdravila za hudo vest nikjer na svetu ni, kakor le v sveti katoliški cerkvi! Naj bi bil šel po zdravila k kakemu spovedniku, koliki mir bi bil v malo trenutkih dosegel namesti strašne osode!

Kaj je kej novega po domačem in tu-jem svetu?

Obraznava zastran konkordata. Zadevni oddelek adresini je ta-le: „Moremo pa za neodvračljivo potrebno zaznamjati, da na poti vstavi primérnega postavodajstva v pregled vzamemo konkordat v tistih ozirih, ki zadevajo v področje državnega postavodajstva. Mi spoštujemo cerkveno samosvojnost (neodvisnost) in kratko in malo ne namerjamo ji sile delati. Prepričani pa smo tudi, da nobena postava in nobena zaveza se ne more za vse prihodnje čase nepreklicljivo odreči pravicam, ki se po dandanašnjem razpletu državnega življenja k veličanstvenim pravicam vlade štejejo.“

Zoper ta oddelek so bili vpisani govorniki dr. Jäger dr. Greuter in g. Pintar; zanj pa dr. Roser, Andrievič in dr. Mühlfeld, in še nekteri drugi. Že undan smo bili opomnili, da je bil ta oddelek v začetku namerjen še bolj osoren; da so mu pa Slovenci in Tirolci že v odborih nekaj roga odbili.

Govoril je v zboru najprej dr. Jäger, tirolski poslanec, in precej v začetku zaterdi svoje prepričanje, da se država s konkordatom nobeni svojih bistvenih pravic odpovedala ni, in da kaj tacega mora terditi le samo tisti, ki se ni nikoli natanko soznanil s stanom katoliške cerkve, kakor se je vraval v drugi polovici prejšnjega stoletja. Govornik pravi, da konkordat ni nič drugega razun spodobno in pravično zedinjenje med državo in cerkvijo, s tem namenom, da se na obeh straneh določi in vstanovi, doklej ene in druge pravice segajo, kakor tudi obojih dolžnosti. To reč govornik nadalje zgodovinsko tako-le popisuje:

Do začetka poprejšnjega stoletja je bil stan katoliške cerkve v Avstrii in njena razmera do države takó, kakor to nahajamo po vsih družih katoliških deželah, kakor se je namreč razpletla iz poprejšnjih stoletij.

Sploh v velikem in v celoti smém reči, da je bila prijazna razmera, država in cerkev ste se nasproti podpirale v dosego svojih posebnih in splošnih namenov. (Levica je bila pri teh besedah nepokojna.) O načelnem ali podstavnem nasprotji med cerkvijo in državo se ni nič vedilo. Ali v tečaju poprejšnjega stoletja je zbučal po srednje-evropejskih državah neki duh, ki je razširil nove misli, nove nauke v naj tehtniših zapodakih: zastran tega, kaj je država, kaj cerkev, kaj državni blagor, državno gospodarstvo, državna uprava, postavodajstvo itd... Te misli in nauki so se tako silno razširili, da se je vse očitno življenje, po nekoliko tudi posebno življenje, čisto spremenilo. Ta duh, ki se je lês z Angleškega, s Francoskega preselil na Nemško, je prišel do avstrijskih mej... Tudi Avstrijo je zagernil v povodenj, ktero je bil napravil, in očitno rečem, veliko je bilo popravljati, veliko prenavljati, veliko boljšati, veliko spreminjati. Vender... pa, ako zgodovinske nasledke prevdarimo, je vprašanje, če je bilo v Avstrii potreba temu diru izročiti se, v obnovah tako daleč gnati, da je bilo skorej vse obstoječe čisto predelano, prekucnjeno, odpravljeno. To mora biti, mislim, eno jeder našega preiskovanja ali prevdarjanja.

Nato govornik razvije načelstva ali glavne nauke, ki so se bili izobrazili iz omenjenih gospodovavnih misel. Zastran naj višji državine oblasti ali vira, iz kterege naj bi bile prenavreje tekle, je bilo postavljeno glavno vodilo:

„Samo vse v svoji moči je le samo država, torej ima država vso polnost v oblasti; zraven in razun državne oblasti ni v državi nobene druge oblasti: zavoljo tega so v Avstrii vse naprave dežel, ljudstev in družb pod uplivom in gospostvom državinim, država rabi svojo oblast čez vse (namreč te naprave), da jih gospoduje, prenavreja, razdeva, celo zatira.“

Iz teh načel, pravi govornik, se je zdajci rodilo vladanje (vladna sistema), ki je vso moč življenja, da to priliko rabim, iz delov cesarstva odpeljevalo ter te moči zbiraló (koncentriralo) v sredini svojega serca, to je, v zapopadku države (v tem, kar si je z državo mislilo). Iz tega je dalje nasledvalo, da zraven polnosti državine oblasti, zraven te centralizirane oblasti, ni mogla nikjer več obstati kaka samoupravnost (avtonomija). Bila je ta oblast izločivno-nasprotna (kontradiktorna), ni mogla torej nikakoršna samostojnost poprejšnjih samoupravnih društev več živeti, naj so že bile take društva deželni stanovi, mestne ali srenjske gosposke po deželi; zraven tako umišljene vsredišene državine oblasti niso mogle več obstati.

Torej vidimo, kako je prizadevanje državine oblasti na to merilo, da bi te samoupravne oblastni je čedalje bolj vtesnovala, jih ob poprejšnjo dostojnost in moč pripravila, da bi samoupravnost, moč, ki so jo imele, prepeljevala tje v izločivno posestvo državine oblasti. Po drugi strani pa so se pričele napravljati središnje ali centralne vradnije; centralne vradnije so imele potem stotere roke, ti stoterni zastopniki državine oblasti so bile deželne, kresijske in druge vradnije ali kakor koli so se imenovala.

Govornik še dalje to reč pojasnuje in omeni, kako je takemu državnemu absolutizmu mogla ravno cerkev na poti biti s svojimi obširnimi pravicami, s svojim velikim posestvom, s svojo močjo in samostojnostjo, ter se ni dala strinjati z mislijo absolutne državine oblasti. Torej je državina oblast zlasti cerkev napadala ter gledala jo počasi oslabiti. Začela je pri naj tehtniših zvezi, v kateri je stala kat. cerkev z naj višjim cerkvenim poglavarjem, in šla je nad škofijstva, nad vse pravice škofijstva, nad zvezo škofov z verniki, na reči cerkvenih obredov, nad cerkvene naprave, potem nad šole v

sijo, v Carigradu so prelepe ogrinjala visele z verha naj višjih poslopji pa do tal; turški vojaki so imeli pri obhodu častno stražo in turška glasba je igrala. Sicer ne rečem, da bi si bil kako reč v obnašanji drugač želel, toliko pa je gotovo, da za une okolišine se je vse veršilo kaj lepo in častitljivo in endotni gospodje se niso pritožili zoper vlijudnost turkov in drugovercev pri ti slovesnosti, akoravno je bilo o tem govorjenje. Vr.

*) Plačevali pa naj bi služabnika šeptavci

oziru postavodajstva „in publico-ecclesiasticis. Posrebala je ta državina oblast zlagoma vse, kar je cerkev do takrat imela samostojno-upravnega.

Deržava in državina oblast je bila ob tistem času enaka gobi, ktera vodo popije, ako je k nji deneš. Tako je tudi deržava cerkvi popila njeno samostojnost, in stan je bil taki, da bi bilo treba iskati protestanške deržave, preden bi našli podjarmljenje cerkve pod deržavino oblast, kakor je bilo v Avstrii.

Ko je govornik to reč iz poprejšnjih časov tako razložil, potem je potipal, kakošen svoboden duh veje po zbornici za cerkev ter je rekel: „Gospodje, ali se zlagate s takim deržavnim absolutizmom?“ In zaslišali so se klici z leve: „Ja!“ Govornik dalje: „Ako je to mogoče, vas povabim, da tudi samostojnost in avtonomijo mestnih srenj pod klop verzite. (Klici levičnikov: „Nein!“) Vabim vas, da tudi deržavne zборе pod klop verzite. (Klici levičnikov: „Nein!“) Grem še dalje; gospodje, jaz spodbijam celo našo pravico, tukaj biti. (Zopervanje na levi.) Zakaj, srenjska samostojnost, samoupravnost deželnih zborov itd. — sej te reči, kakor jih zdaj imamo, so le zopet privojkovane pravice poprejšnjega časa. Ako se pa dopusti, da so te srenje pravice privojkovale, ktere jim je bila deržavna oblast poprej vzela, vas prašam: kje je ravno-slednost v oziru na katoliško cerkev? Priznati bote mogli tudi to, kar je katoliška cerkev zopet privojkovala, njene stare pravice, in to zopetno privojkovanje njenih pravic, to se je doveršilo prav s sklenitvijo konkordata.“

Bolj očitno se blezo nikoli ni pokazal pravi duh psevdoliberaluhov, kakor tukaj; tukaj so kar naravnost in brez prideržka rekli, da za katoliško cerkev oni imajo železje, verige, okove, — za vse drugo pa svobodo. Svitli cesar je v Buda-Peštu na vse kaj drugega prisegel, kakor je tisto, za kar se pehajo lažiliberanci. Toda tistih nekoliko levičnikov modrost je bila kmali pri koncu, ker pri nadaljnem tako čverstem izpeljevanji štenograf nima ne „ja“-karjev, ne „nein“-arjev več vkambanih. Govornik pa dalje razlaga, da potreba konkordatov se ni čutila še le l. 1855; že l. 1790 so bili v prvo poskusili, da bi se povernile poprejšnje prijazne razmera med deržavo in cerkvijo. Cesar Leopold II je bil bogočastju in upravi cerkveni brezpogojno svobodo dal; njegovo kratko vladanje in zbučanje francoskega rogovilstva je bilo krivo, da niso mogli te reči dalje gnati. Tudi cesar Francišk I se ni mogel z vravnajo notranjih reči pečati, ker je imel z dolgimi vojskami toliko opraviti. Pod Ferdinandom I se je tudi poskušalo, pa nič ne doseglo. Po ponovljenem miru 1815 so vse srednje-evropejske deržave sklenile konkordate z rimskim stolom, ker francoske vojske so bile napravile take spremembe v cerkvenih razmerah, da se nobena teh deržav ni mogla odtegniti vravnavi in vterdovanju razdanih zadev. V ll. 1817 do 1841 je bilo torej dokaj konkordatov sklenjenih. Tudi na Avstrijskem se je to želelo in l. 1849 je bila storjena prva stopnja. To leto so bili škofje na Dunaju zbrani, in že so se bili z vlado porazumeli, kako naj se cerkvene reči vravnajo; l. 1855 pa je bil konkordat v resnici sklenjen.

(Dalje nasl.)

V Zagrebu je letošnji semeniški nauk že dokončan, ker bodo semeniško poslopje popravljali. — V Kalvinovem mestu Genevi se bode pričela zidati že tretja katoliška cerkev, in sicer v predmestji Eaux-Vives.

Osemnajststoletnica in razkolništvo. Ravno ko te verstice pišemo, se godé velike reči v Rimu. Šent-peterska cerkev se velikansko lepša; delajo se priprave, da bo toliko število služabnikov Božjih, ki so hodili

pot ss. Petra in Pavla, slovesno med svetnike pristeti; škofje in drugi verniki so nekaj že skupaj in rimske znamenitosti ogledujejo, nekaj pa se od vsih strani shajajo; med drugimi je iz Parskega 150 samih kmetov prišlo v Rim te dni. O koliko mora tú biti ljudstva, kolika duhovna moč, kolika veljava katoličanstva se v Rimu zdaj skazuje!

Kakor je pa rečeno zastran Jeruzalema, „da še zmiraj s Kristusom terpi,“ — tako se smé reči zastran Rima, „da še zmiraj terpi s sv. Petrom.“ Toda vse terpljenje v Jeruzalemu, vse terpljenje v Rimu se končuje s slavo, in ta slava se tudi že med terpljenjem dostikrat razodeva. Kaj je danes Pariz, kaj London, kaj Petrograd proti Rimu?

Pred 1800 leti so nejeverniki morili kristjane in njih premoženje grabili, pa keršanstvo se je zato nepremagljivo razširjalo in zmiraj novo moč dobivalo; zdaj morijo duhovne telesa celih redov, posestvo in premoženje vse cerkve grabijo, moré pravice sv. cerkve, išejo moriti njene načela; pa cerkev zato ne peša, ne umira, njena slava je zato le še večí. Kaj je moč laških ministrov, kaj so ruske nasilstva, kaj Mühlfeldov „religionsedikt,“ kaj togotni „Nein“ nekterih dunajskih levičnikov proti glasu sv. Očeta s tolikimi škofi, mašniki in verniki v svetem mestu?

Kaj in kje je kako verstvo tako slavo obhajalo, kakor zdaj katoličanstvo v Rimu? Naj bi prevdarilo nestanovitno kraljestvo krivih vér, da le sam Rim s svojo vero se je ohranil, kakor je bil pred 1800 leti, — kar se je pa od njega odcepilo, je s tem tudi zgubilo samostojnost, zgubilo obstojnost. Kdo bo štel krive vere, ktere so v teh 18stoletjih zbuhtele, pa spet poginile? ... In ti ubogi nezedinjeni jutrovci, tako imenovani staroverci: naj bi poslušali znotranji glas, ki jih v Rim kliče, kakor ga poslušajo učeni protestantje po angleških universah, kakor ga poslušajo vsakteri zmotenci po daljni Ameriki. Ni davno, ko nam je verl prijatelj naznanil o staroverskem svojem znancu, kteri mu je to le razodel: „Mi v vsaki liturgii molimo, da bi se z vami (katoličani) zedinili.“ Ali ne kaže to dosti očitno, kam jih vést žene? Da bi pač dosti serčnosti imeli ter kljubu človeškemu oziru klicanje poslušali! ... Drugi na čisto drugem kraju, nezedinjen duhoven, kakor je pravil visoko častit gospod, se je serdito pritožil proti njemu svojemu znancu, „zakaj da so se predniki njegovi od Rima ločili, ker vender vsak grek vé, da vsi patrijarhi na Jutrovem so bili vselej od papežev poterjevani.“ Vraže in krive misli, se vé da, mnoge sicer dobroserčne greške ločene duhovne motijo, da se z materjo ne zedinijo. Iz hervaske strani je ravno tisti posebno častiti gospod pravil, kako silno se je pred nekaj časom star sveščenik začudoval, ko mu je dopovedal, kako spodbudljivo se pri nas deli sakrament sv. mašniškega posvečevanja, ker menil je, da mi katoličani smo že blizu luteranstva in vsega tega več nimamo. Toda dosti bodi zastran tega in tacega; naj bi dvomljivci bili ss. Petra in Pavla dan v Rimu, in za marsikako vražo manj bogati bi se domú vernili! —

V Moskvi v gostijah na vertu Sokolniku je dr. Rieger 2. rožnika Rusom besedo govoril, ki razodeva veliko samosvojnost tega moža in bi se v teh okolišinah skorej derzovita zdela. Povedal je Rusom, da v zadnjem poljskem rovarstvu, ko je vsa večerna Evropa sočuvstvovala z rogovilstvom, sta ga grajala Palacki in on (Rieger) ter naznanila, da to je nesreča za Poljsko. On priznava Rusom njih pravice; „ne moremo pa zamolčati,“ pristavlja dalje, „da tudi Poljaki, steblo večernega Slovenstva, od ruskega ljudstva razločni po jeziku in zgodovini, imajo pravico do svojega lastnega narodnega življenja (eksistencije).“ Besede profesorja

Pogodina so mu porok, da vsi olikani in pravični Rusi Poljakom to pravico priznavajo. „Slava“ in „Živio“ je spremljalo te besede. Pristaviti moramo v pojasnenje, da Pogodin je bil poprej milovaje omenil Poljcev, da se ločijo od njih, ko se bratijo drugi Slovence, ter je željo sprožil, naj bi svojo napako spoznali. Popisovaje nadalje nesrečni razdvoj med Rusi in Poljci je Rieger zavračal na nekdanje polabske Slovence, ki so imeli polovico sedanje Germanije v posestvu, pa so bili v prepiru med seboj, torej je steblo za stebлом prišlo v sužnost in vsi so se zgubili; tako, pravi govornik, se utegne tudi zdaj zgoditi, ako bode sovraštvo med brati terpelo dalje. Izrekuje pa upanje na Božjo pomoč, da do tega ne pride. Govornik miluje, da je Rusija v poljskem rovarstvu prišla v slabo ime pri zahodnih narodih, ter nato zopet nove levite pripne, rekoč: „Toda, ako je vojska med dvema bratoma zato, ker je brat bratu krivico storil, in ako eden teh bratov premaga, kaj naj se potem zgodi?... Jaz bi djal, da je takrat prišel trenutek, ko se ima bratovska ljubezen v djanji razodeti in naj zmagavec velikoserčno reče premaganemu bratu: Lej, premagal sem te, ves si v moji oblasti in premorem s teboj storiti, kar mi je drago; jaz pa sem pravičen, in skazati se hočem do tebe kakor brata, dal ti bom tvojo pravico.“ „Slava“ in „Živio“ je bil odziv na te tehtne besede. Nategnil je dalje na to, da kaj takega je naloga, vredna velikega vladarja, ki je toliko milijonov kmetov osvobodil, namreč cara Aleksandra. Nadja se prezmožni govornik, ako Poljci svojo krivico spoznajo, pa pravico rusko in zlasti malorusko, da bodo premagavci pokazali, da ni njih namen poljsko narodnost zatirati. Ali iz politike ali zakaj neki govornik vere in porusovanja katoličanov ni ne z besedico omenil? Zanesljivo pa je, da ta beseda se ne bode brez sadu v oziru na Poljce spuštila.

Deržavni zbor ima zdaj opraviti s predlogi vladinimi. Tele reči so: Prenaredba februarne od l. 1861., ki se mora drugač vrediti, ker je odcepljeno Oggersko z družimi deželami vred; prenareja 13. §. kaj sme ministerstvo storiti v sili, ako zbor ni zbran; odgovornost ministrov; delegacije ali odbor iz obeh zbornic za skupne obravnave z oggerskimi ministri; osnova nove postave za novačenje ali nabiro novakov. Odbor, ki bo vladne predloge pretresal in poročal, ima 36 odbornikov, med katerimi je za Slovence edini dr. Toman. — Vterjevanje dunajskega mesta, že pričeto, je na tišanje derž. zbora opuščeno. — Njih veličanstvo so po vsem cesarstvu pomilostili politiške prestopnike od 13. sušca 1848 pa do 20. rožn. tekočega leta, namreč velike izdajavce, motive občnega pokoja, rovarje itd.

„**Presse**“, kakor „**Patriot**“ piše, nekatere obljube, ki jih je Beust Poljakom storil, „velike žertve“ imenuje!! Ako so majčkene drobtine ravnopravnosti, ki so Slovenom drobé, res „velike žertve“, kaj bi bila pa vresničena ravnopravnost? „Presserski“ svetovavci Slovenom malo privošijo in s tem cesarstvu slabo služijo. Bolje bi služil tisti, kateri bi nasvetoval, da naj se vsim narodom cesarstva ravnopravnost po keršanskem načelu odkritoserčno zagotovi in o njenem zverševanju naj se vesoljno pobratenje vsih avstrijskih narodov obhaja. To bo večji moč za cesarstvo kakor milijon vojakov in več kot „presserski“ svet.

V **Lombardii**, na Parmezanskem in po družih krajih zopet kolera roji; zlasti na Bergomskem in Brešijanskem obilno merjejo. Ni čudo, sej v Veroni so sv. R. Telesa praznik nesramni potepuhi grozovitniši divjali, kakor ko bi se bil živi pek el odperl. Procesijo so te spake človeškega rodu zmedle in napravile tako zmešnjavo, kakor bi bili prav res obsedeni. Neka od satana

najeta derhal je butila v procesijo, duhovna s sv. R. Telesom na tla poderla, teptala, komaj je bil eden duhovnov sv. R. Telo otel v neko cerkev; kako so nadalje lomastili, svete reči tergali, bili, suvali itd., tega ni popisovati. Kaj tacega se menda še ni zgodilo. To je prav hudičevo in Antikristovo delo. Laška vlada in parlament s svojim cerkvenim ropom in zasramovanjem vsega svetega sta sejala; zdaj žanjeta! To naj bi si tudi avstrijski sovražniki katoliške cerkve dobro zapomnili.

„**Danica**“ pa priporočuje vernim Slovencem, da naj s toliko večim čenšenjem do sv. R. Telesa in presv. Jezusovega serca, katerega osmino zdaj obhajamo, nadomestujejo poropano čast in s pogostniškim vrednim sv. obhajilom popravljajo strahoviti Božji rop, ki ga je storila od peklenskih zakletnikov podkurjena derhal. Italijani pa naj se skrijejo od sramote in do smerti zaručejo, da imajo take tolovaje med seboj!

V **Berlinu** je vrednik časnika „**Kladderadatsch**“ obsojen na 14 dni v ječo, ker je bil sovražljivo napadel jezuite, vverstovanje med svetnike in blažene, odpustke, versko resnico čistega spočetja v katoliški cerkvi. Katoličanje med Prusi tedaj niso brez brambe in „**Kladeratač**“ bode mógel nekoliko bolj previdno „**kladerati**“.

V **Sicilii** tudi kolera rogovi. Mislimo, da se tudi nas ne bo ognila; kogar bode vest posvarila, ko to bere, naj ne čaka s pripravo, ker odlašanje je nevarno. —

Kronini princ angleški je undan slavno in očitno pokazal, kako vé spoštovati zapoved Božjo v oziru na posvečevanje nedelje. Bil je namreč povabljen k diru za stavo, ki se je imel v nedeljo napraviti. Čutil je pa v vesti nepokoj, če bi se smel take ježe v nedeljo vdeležiti ali ne, in po berzopisu mater za svet praša. Mati odgovori „ne“, in sin je poslušal. — Ni čudo, da se Angleži tako obilno k pravi veri spreobračajo, ker še vst imajo.

Dr. Manning, višji škof vestminsterski, je verl govornik, skorej vsak teden v kaki londonski cerkvi, pa tudi v družih škofijah pridiguje, ter govori v očitnih družbah o tem ali unem verskem členu in splošnem blagru. Poslušavcev ima iz vsih vérstev in stanov, in mnogi odhajajo s tacih shodov odmenjeni v katoliško cerkev poverniti se. Tudi neumerljivi Faber mu je v tem oziru na strani, zakaj v kloštru oblatov sv. Karola Bar. v Bayaswater-u, ki ga je on stavil, je neki sprejel 365 spreobernjencev. Nadškof pa je tudi priden in goreč pisatelj. Ne mine leto, da bi iz njegove roke kak spis svitlega ne ugledal, in sicer o naj tehtniših zadevah naše dobe, o keršanstvu in katoliški cerkvi in o njenih razmérah do anglikanstva. Manning je spreobernjenez iz protestanstva. (Hlas.)

V **Rimu** so 21. u. m. obhajali obletnico kronanja Pija IX. Rimljani so celo mesto prostovoljno razsvetlili. Piju že 22. leto teče, odkar je naj višji pastir, in kakor neki dopisnik pravi, utegne Pij še vse tiste preživeti, ki že leta in leta prežé na njegovo smert. — 22. rožn., kakor „**Volksfr.**“ piše, se je pričakovala pečatnica, ki ima oklicati vesoljni cerkveni zbor, kateri se bode zbral že to leto mesca grudna, ali pa leta 1868. — Zbrani škofje namerjajo neki razpisati pismo do raznih vlád, v katerem bodo dokazali, da ravno vladam je naj več ležeče prestol sv. Očeta ohraniti, ker z njegovim padcem so pokopane vse sedanje vlade. — 25. rožnika je bilo do 6000 duhovnov v Vatikanu pred sv. Očetom, ki so jim spregovorili besedo o duhovskih dolžnostih in o sedanjem času. — Pri procesii sv. Rešnjega Telesa je imelo biti 38 kardinalov, 320 škofov in več tisuč družih mašnikov. — Iz samega turškega cesarstva je v Rimu 41 škofov raznih katoliških obredov. Iz Španjolskega se jih je pričakovalo 27. Na Angleškem so naj imenitniši katoliške hiše podpisale zaupnico do sv. Očeta, ki

jo je vzel seboj viški škof Manning. — Ogersko škofijstvo je neslo seboj vdanostno pismo ogerskega duhovstva in znamenit znesek darov za sv. Očeta. Pervostolniku ogerskemu so neki pripravili stanovanje v Vatikanu blizu sv. Očeta; to je posebno počesenje avstrijskega škofijstva. — Po napovedi so imeli sveti Oče v god ss. Petra in Pavla vsim Rimljanom rešiti, kar je kdo imel zastavljenega, akoravno so sami z denarstvom v zadregi. — Iz Parskega je prišlo med drugim 150 kmetov na praznik; iz Francoskega pa do 6000 neduhovnih ljudi. Slavnosti so gotovo presegale vse misli in popise, torej ni čudo, da so se nesramni rogovileži tako silovito kračili, da bi tujce odvrčali od obiskovanja osemnajststoletnice. Garibaldi ni zastoj dermastil po Italii pred nekaj časom; izbruhalo se je v Veroni nekaj nad-garibaldovskih gerdobij, toda italijanska vlada sama ga je že do gerla sita in eden ministrov je rekel neki, da se lahko zgodi, da bo vstreljen, ako se kak „Aspro-monte“ ponovi, ker ne zamoreta biti 2 kralja. Tudi je bil blezo tako imenovani „Comitato“ nekaj potepuhov skupaj stebel, ki so hotli undan na Rimsko ropniti; toda italijanska vlada jih je nekaj polovila, nekaj pa razpodila. Ravno take žleze pa kažejo, da se v Rimu mora nekaj imenitnega in velicega goditi, ker jim njih žole tako nezmerno kipijo. In res, ta osemnajststoletnica bode gotovo katoliški cerkvi veliko več duhovni prid obrodila, kakor pa so ga vsi Poncii, Kajfi in Iškarjoti spodjesti bili kos.

Omeniti moramo tudi ogovora sv. Očeta, ki so ga imeli do kardinalov 16. rožn., namreč v obletnico, ko so bili Petrov stol zasedli. Sedanji stan v občinstvu je taki, da bi se mogli naj več o tožnosti vdati, ako bi nam bilo zgolj na človeško pomoč zaupati, pravi namestnik Kristusov. Brez števila je lažljivih načel in med njimi posebno dve prevagujete: napek razumévano napredvanje in mnogopreslavljanje edinost. Vzrok teh načel je napuh, kakor unega zadolženja v raj, in tudi sad bode unemu podobn. Brez vere in čednosti ni napredka, in zastoj se iše edinost, kjer kraljuje brezsramna sebičnost in je pregnana keršanska ljubezen. Dalje omenjajo dolžnost bojevati se zoper lažnjive načela, in pa tako imenovani „Silabus“, kterega v novo skoz in skoz poterdijo. Spodbudovanje k molitvi in upanju in blagoslov je sklep.

Egiptovskega namestnega kralja je Napoleon v Parizu sprejel s posebno velikimi šegami in slovesnostmi. To je ena znamenita reč; druga je ta, da se je namestniku silo silo v Pariz mudilo.

Méd in Petin.

Inkvizitor Don Pedro Arbues de Epila. Daljši spis v „Volksblatt-u“ iz Stuttgart-a pojasnuje življenje tega mučenca, ki ga „liberalni“ trinogi že davno mrtvega v grobu terpinčijo. Ob tistem času, ko je Arbues živel, so judje močno zalezovali katoliško Cerkev, veliko se jih je dalo kerstiti po hinavsko in vplazili so se v naj višji deželjske in duhovske časti in službe, celo škofje so bili skriti judje ter so tako škodovali državi in Cerkvi, kjer koli so mogli. Da bi se država in Cerkve obvarovale tacihi Iškarjotov, je država imela posebne sodbe, ki jih imenujejo „inkvizicije“ ali preiskovanja. Bil je torej tudi duhovski „inkvizitor“ ali preiskovavec, kateri je imel preiskati in naznaniti državni sodnii take nevarne sovražnike in izdajavce. Da tisti judje in drugi hinavci niso dobro govorili o taki sodnii, da so jo grozovinsko čertili in strašno obrekovali z besedo in v pisanji, nad tem ni dvomiti, kajti taki ljudje se ne bojé ne Boga in ne greha. Da pri inkvizicijah sem ter tje tudi ni bilo brez napak, ni čudo, ker take so pri vsih človeških napravah. Inkvizitor je bil tudi Arbues, in kakor taki je mogel to dostojnost

s svojo kervjo plačati. Imenitni gospodje v viso kih službah, keršeni, pa odpadli judje, ki so se za svoje denarje bali, za velik denar najmejo potuhnjene morivce, ki Arbuesa napadejo in umorijo. Vsa Saragosa je stermela nad tem hudodelstvom in vikši škof Alfons je ljudstvo potolazil, da morivcev ni raztergalo. Na goreče želje Španije je bil Arbues 17. apr. 1664 med zveličane prištet in se v Aragonii časti za mučenca. Španjski zgodovinar Blanka Arbues-u daje spričevanje, da je bil „pravičen in naj verliši mož, posebno dober in previden, zlasti učen v sv. pismu in bogoslovstvu.“ — Kako pišejo pa o njem novi „liberalni“ zgodovinarji in časnikarji? „Allgemeinerica“ se je najprej zlagala, da je bil Arbues inkvizitor od l. 1480 do 1485 in da je tisti čas ne manj ko 4000 ljudi ognju izročil. Resnica pa je, da se je inkvizicija v Aragonii l. 1484 še le pričela, in še le nekaj časa pozneje je bil Arbues izvoljen za enega izmed dveh kraljevih inkvizitorjev; bil je tedaj v ti službi le eno leto. Jih je mar tisto leto 4000 obsodil? Lorente, naj veči sovražnik Cerkve in inkvizicije, zgodovinar tistega časa, ki je bil poprej sam tajnik pri inkviziciji, in bi gotovo ne bil zamolčal, kar bi bilo Cerkvi v škodo, on pravi, da tisti čas „so bili le samo nekateri odpadli judje obsojeni (v mescih vel. trav. in rožn. 1485).“ — „Liberalci“ Arbues-a, tega „dobrega in preverlega moža“, s psovko „Scheusal“ pitajo in lažejo se, da obup in nadloga sta nekemu potuhnjenemu morivcu bodalo v roko dala, da ga je končal, — akoravno so bili le odpadli judje z obilnim denarom dali — ne enemu ampak trem hudodelnikom bodalo v judeževske, denara gladne roke, kakor je bilo poprej omenjeno. Da je pa država ob tistem času odpadnike kaznovala, to je njena reč in ne cerkvena. Zraven tega so te inkvizicije nakladale le bolj spokorne opravila (Auto da Fé, actus fidei ali verske djanja), kazni v denaru in svobodi so bile za znamenite hudobije, smert z ognjem le pri terdovratnih krivovercih in velikih hudodelnikih. Tudi protestanske vlade so s smertjo kaznovale take, ki so njih zmoto spoznali in jo zapustili. Reformator Beza je pisal cele bukve: de haereticis a magistratu civili puniendis, o odpadnikih, ki naj jih deželjska gosposka kaznuje. Švedi so še leta 1844 slikarja J. O. Nilson-a iz dežele pregnali in mu vzeli vse državljanske in dedne pravice, in zakaj? „Zavoljo odpada od Lutrovega uka“ h katoliški veri. — To tedaj zopet prav jasno kaže, kako znajo sovražniki katoliške Cerkve lagati in obrekovati.

Stermenja vredne napredvanja 19. stoletja. Filistejci, Egipčani, Asirci, Perzijani, Macedonci in vsi, kateri so se znali v nekdanjih časih hrabro vojskovati in moriti, naj se skrijejo pred devetnajstim stoletjem! Zmeraj nam časniki pripovedujejo iznajdbe novega morivnega orožja, ki vse drugo prekosi. Ravnokar je na Parskem iznajdena puška zadnikarica, s katero se 30—40 krat v minuti vstreli, in vojak zamore 25krat vstreliti brez novega nabijanja ali basanja. Tudi po družih krajih se veliko enacega sliši. — Pa to je še majhna reč. V Figahausen-u je nekdo iznajdel puško, ki je celo nič nabijati ni treba, kar kolesce vojak verti, kakor pri orglicah, in zrakov tis meče protivnike na tla kakor snope — po 100 v minuti, če hočeš. — Še več. V Lüngenbergu je mašina iznajdena, s katero more en sam vojak v 3 minutah 3 polke ali regimente podaviti. Rekli bote, da to vender vse prekosi, kar premorejo morije 19. stoletja; pa ni res. V Aufschneidermühl-u je umetnik izmodroval način, da ne bode treba ne pušk, ne sabel in ne topov, pa tudi na vojsko ne več iti, — kajti on sam bo po nekakem telegrafu brez dolge pomude popikal in pokavsal vse sovražnike ter jih bo storil nezmožne za daljno vojsko. — Dobro bi bilo, ako bi iz-

našel kdo še mazilo, ktero bi storilo, da bi se zopet človek človeku smilil; — pa tisto pride blezo na versto še le v 20. stoletji! —

Kratke naznanila. Hervaški ban bode izmaknjen s svoje dostojnosti in namesto njega bode postavljen civilni namestovavec (civil-locumtenens). Erdeljski deželni zbor je razpušen. Na Reki Madjaroni rogovilijo, da je prav žalostno. — Udje katoliških družb na Dunaju so imeli na praznik ss. Petra in Pavla v spomin osemnajst-stoletnice posebno mašo in skupno sv. Obhajilo v cerkvi sv. Štefana. — V Peštu je 22. rožn. poslanec Bernath ministre našigal, da naj zdaj, ko bo zbor odložen, osnujejo postavo za enakopravnost judov in za odpravo konkordata. Tedaj po zgledu dunajskih bratcev! — Proti koncu mesca m. serp. se podaste Nju veličanstvi cesar in cesarica v Pariz. — Močno se govori, da nadvojvoda Maksimilijan se je mehikanskemu cesarstvu za vslej odpovedal in je torej izpušen in na potu v Evropo; pa ni še vradno potrjeno. —

Poslednje novice. V zboru 26. rož. so sv. Oče škofom obljubili, da bodo o vgodni priliki cerkveni zbor sklicali, da bi se potrebni pomočki našli za odvernitev nadlog, ki cerkev stiskajo.

Slovenci in Tirolci, kakor „Czas“ piše, so se v državnem zboru s Poljaki tako zedinili, da se bodo v vsih tehtnih in glavnih prašanjih zlagali. To so že pokazali prav čversto v seji 28. u. m.

Tudi v Varšavi na Poljskem in na Černi gori je kolera.

V Mauternu na Avstrijskem se je ponoči od 24. do 25. rožnika zgodilo v farni cerkvi gnjusobno oskrnjenje. Vse razdijano in križem po tleh so našli zjutraj, kar koli se zamore pokončati in poškodovati; tudi tabernakelj je bil odpert, svete Hostije prekucnjene. — Veliki zmaj lucifer je hotel osemnajststoletnico v Rimu požreti, ker pa tega ni mogel, se je zvijal in z repom mahnil, kamor je mogel, v Veroni, v Mauternu, ob rimski meji itd. To je prav očitno, in kdor je kdaj satana tajil, lahko zdaj njegove kremplje vidi. Toda: še še ti bodo glavo terli, ti šantavi peklenski zelenec! Vidil boš, s koliko večji gorečnostjo bodo verniki zdaj sv. Rešnje Telo čistili, — cerkve olupševali, — celo poprej mlačni se bodo k gorečnosti zbudili!

Iz Ljubljane. Patronske opravila pri sv. Petru in pri sv. Janezu Kerstniku v Ternovem so se prav slovesno obhajale. V Ternovem so, kakor druge leta, imeli dopoldne veliko sv. mašo preč. gospod Janez Kerst. Novak, pridigo preč. gospod K. Majhenič, pričujoča je bila patronska mestna gospôda z mestnim županom blagorod. gosp. dr. E. H. Kostom na čelu; popoldne pridigar gosp. prof. Jož. Marn, verniki so v svoje razveseljenje vidili med seboj Njih milost prečastiljivega škofa Jerneja.

— Ravno včeraj je do p. n. gospoda deželnega poglavarja prišla z Dunaja vesela novica, da je izvoljeni župan gospod dr. E. Kosta potrjen.

— Pretekli četrtek so imeli učenci mestne šole pri sv. Jakopu pod vodstvom preč. g. J. Rozmana slovesno prvo sv. Obhajilo.

— G. Fr. Hrovat, bivši fajm. pri sv. Jakopu, naznanjuje iz Jeruzalema, da so sploh zdravi in zadovoljni.

— Tega mesca že, se piše „Zukunft“, ima v Ljubljani pričetni izhajati nov slovenski časnik.

— Od prav poštene strani smo bili nagovorjeni, da naj željo sprožimo zastran plavarne ali kopeli v Ternovem ob Ljubljani, da naj bi se drugam prestavila, ker tukaj služi nekako za gledišče na uni strani po Pru-

lah sprehajočim ter mnogi nalaš hodijo zijale past, ko plavci tam nasproti v vodo skačejo itd. Zlasti je neki tudi dosti radovedne otročarije med zijalki in zijalkami. Morebiti bi se prvi trenutek saj to dalo storiti, da bi kopalcev očitno ne bilo na ogled, razun k večjemu po vodi plavajočih. — Mestna gosposka, določivši v drugem kraju očitno kopališe, je undan modro zapovedala, da morajo kopalci spodobno kopalno obleko imeti: gotovo bode tudi tukaj željam mestnjanov vstregla.

Utrinek.

Kjer blagost je, tam je čednost, V krogu teh sestrá petérih
Kjer je čednost, je modrost; Naj ljubezen žezlo imá,
Pri modrosti je omika, Ki pod vere rajskim plaščem
Sestra njena je radost. Jih po zemlji naj peljá.

Kamor koli jih pripélje,
Blagoslov in mir delé,
Kjer one se vstanovijo,
Serčne himne zadoné. J. Cimperman.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Kakor unkrat faro Mošnje čast. g. Jan. Sajovicu (s čimur naj se popravi pomota v posled. listu,) tako je sedaj c. kr. deželna vlada podelila lokalijo Rudnik čast. g. Alojziju Peharcu z Zlatopolja.

V lavantinski škofii. Prestavljeni so čč. gg.: Mat. Burcar k sv. Marjeti; Jan. Košir v Ruše. Umerli so čč. gg. župniki: And. Sirek pri sv. Lovr. na Drav. polji; Juri Košenina v Laporji, in Franc Stus v Zibiki. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

Skupnina prejšnjega računa: 2962 glđ. 46 kr., 3 cesarski zlati, 4 1/2 križastih tolarjev, 2 prosta tol. in 8 dvajsetic. Dalje so darovali ti-le gospodje: Neimenovan iz Žolc-paha 4 gl.; Novak, dekan v Šmartnem pri slov. Gradcu, nabral 19 glđ.; Dürnwirth, špiritval v Celovcu, 7 gold.; Sever Lovro, farni oskerbnik v Blacah, 2 gold.; Meško J., duh. svetovavec in župnik pri sv. Lorenecu, 5 gold.; Trampuš Jan., župnik v Lobati, 2 gl.; bogoslovci I. leta v Mariboru 30 glđ. V Šmarski dekaniji so darovali: Pankavski farmani, 50 glđ. Ivanec Mart., dekan v Šmarji, Šuc Juri, župnik v Dramblah, Veres Ant., župnik na Sladki gori, vsaki 10 gold.; Pintar Fr., kaplan v Dramblah; Hajšek Anton, farni namestnik v Ponkvi, vsaki 6 gold. Petan Fr., kaplan v Zibiki; Rak Sim., kapl. v Halčbju; Terstenjak Davorin, župnik pri sv. Jurju; Mastnak, kapl. ravno tamo; Vošnak Lovro, kapl. v Ponkvi; Ulaga Jož., župnik pri sv. Vidu; Selič Valent., provizor v Marenbergu; Jan Ferd., kaplan v Šmarji, po 5 gold. Terme Ant., župnik pri sv. Štefanu; Kunes Jan., kaplan v Slivnici; Canker Lovro, župnik na Halobju, po 4 glđ. Šket Mart., kapl. pri sv. Štefanu; Vavpotič Mih., kapl. pri sv. Vidi; Bataj Karol, v Šmarju, po 3 gold. Gornik Franc, župnik v Slivnici, 2 glđ. Stus Fr. župn. v Zibiki; Kramar Fr., učitelj na Ponkvi; Zdolšek Fr., polit. šolski ogled. v Ponkvi, po 1 gold. 50 kr. Jerman Jož., ces. uradnik v Jelšah, 1 gl. Stanjko Ant., kapl. pri sv. Jurju, 5 frank. v zlatu. Cenc Kašp., župnik pri sv. Martinu na Poharju, 3 gl. — Skupnina vsih dohodkov do 1. maja 3194 gl 96 kr. Za poštnino smo izdali mesca febr., marca in aprila 88 kr.; tedaj še ostane čistih dohodkov 3194 glđ. 8 kr., 3 cesarski zlati, 5 frankov v zlatu, 4 1/2 križastih in 2 prosta tolarja, in 8 dvajsetic

V Mariboru 1. maja 1867.

Dr. Prelog,
denarničar.

Za sv. Očeta. Unicum, quem possideo et aucte 22 annos neomissta accepi aureum, offero sanctissimo Patri Pio IX petens apost. benedictionem. F. K. — V odpušanje grehov 20 kr. sr. st. d. Karolina. — Sv. Očetu nekteri farmani sv. Frančiška 4 gl. sr. n. d. Za pogorelce v Kranjski gori. Neka devica 1 gl. Za afrikanski misijon. Iz Ter. M. K., L. K., M. M. in P. M. po g. F. W. 4 gl. — Iz Planine Marijna bratovšina 14 gl.